

етапу усунення правових лакун і колізій в національному законодавстві [2, с. 38].

З метою розпізнавання системних ієрархічних зв'язків між НПА та для розв'язання колізій в законодавстві переважно застосовуються спеціальні норми, встановлені підзаконними актами.

Приміром, в Основному Законі України чітко розрізняються випадки, коли певні винятки із загальних правил можуть встановлюватись тільки Конституцією (наприклад, ч. 1 ст. 64 «в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватись окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень»), і випадки, коли такі винятки можуть встановлюватись законом (наприклад, ст. 33). Передбачається також встановлення винятків із загальних конституційних норм Конституцією, міжнародними договорами України і законами (наприклад, ст. 26 КУ: «кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом»)

Системне поєднання правового моніторингу та експертизи є передумовою підвищення якості законодавства. Основні засади, цілі, завдання, принципи, суб'єкти, об'єкти, статус результатів правового моніторингу необхідно визначити Законом України «Про правовий моніторинг»; Постановою Кабінету Міністрів України, відповідно до Закону України «Про правовий моніторинг», затвердити Порядок проведення правового моніторингу проектів НПА та доручити Міністерству юстиції України забезпечення проведення правового моніторингу у строки, визначені Порядком, а також розробити та затвердити методологію проведення правового моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Горда Т. С. Співвідношення моніторингу та експертизи нормативно-правових актів [Електронний ресурс] / Т. С. Горда // Інновації в юридичній науці та правозастосовчій практиці : науково-практична Інтернет-конференція : (29 травня 2014 р.). – Режим доступу : http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=826%3A260514-16&catid=97%3A1-0514&Itemid=121&lang=ru
2. Законопроекування [Текст] / О. Л. Копиленко, М. О. Баймуратов, О. В. Богачова та ін.; за ред. : О. Л. Копиленка, О. В. Богачової. – К. : Реферат, 2010. – 170 с.
3. Косович В. М. Правовий моніторинг як засіб вдосконалення нормативно-правових актів України [Текст] / В. М. Косович // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – Львів, 2012. – №3. – С. 31–44.
4. Элдер Д. Экспертный анализ законопроектов [Текст] / Д. Элдер // Законотворчество в Канаде / отв. ред. С. В. Кабышев (пер. с англ.). – М., 2006. – С. 18–35.
5. European Parliament resolution of 29 November 2001 on the White Paper on European Governance (OJ C 153 E, 27.6. 2002. – P. 314. – [Electronic text data]. – Mode of access : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2001-0643+0+DOC+XML+V0//EN>
6. Interinstitutional Agreement of 20 December 1994 // Official Journal of the European Communities, C102 of 4 April 1996. – P. 2.
7. Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation (1999/C 73/01). – [Electronic text data]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31999Y0317%2801%>
8. Interinstitutional agreement on better law-making (2003/C 321/01) [Electronic text data] // Official Journal. – P. 0001 – 0005. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003Q1231%2801%29:EN:HTML>
9. The Council Resolution on the quality of drafting of Community legislation adopted on 8 June 1993 // Official Journal of the European Communities, C 166 of 17 June 1993. – P. 1.

Доцент кафедри теорії держави та права НАВС к.ю.н., доцент
Здобувач кафедри теорії держави та

права НАВС

Осауленко Андрій Олександрович, Терещук Микола Миколайович
ПРОБЛЕМИ ПОДІЛУ ПРАВА НА ПРИВАТНЕ ТА ПУБЛІЧНЕ В КОНТЕКСТІ
ПРИТЯГНЕННЯ ДО ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПУБЛІЧНОМУ
ПРАВІ

Проблема розмежування публічного та приватного права, незважаючи на її розробленість та багаторічний досвід дослідження не втрачає своєї актуальності й понині.

Важливим та актуальним залишається це питання для вирішення проблеми чіткого визначення публічних галузей права, за порушення норм яких наступає юридична відповідальність.

При дослідженні цього питання були створені різні теорії поділу права на приватне та публічне, виокремлено багато критеріїв їхнього розмежування.

Слід зазначити, що визначити межу поділу права на публічне і приватне в значній мірі можна за рахунок аналізу галузей права, які до них належать.

При цьому, серед зарубіжних та вітчизняних науковців немає чіткої позиції з приводу віднесення тих чи інших галузей права до публічного чи приватного.

Як відзначає В.Д. Ткаченко, якщо в Україні, Німеччині та інших країнах романо-германської правової системи галузь кримінального права традиційно відноситься до публічних, то у Франції визначається як галузь приватного права, оскільки більшість його положень спрямовані на захист приватно-правових інтересів суб'єктів права [1, с. 80].

Аналогічних висновків доходить і О.М. Амвросова та Г.Ю. Атаян, які вказують на те, що що приватно-правовими визнаються ті галузі права, які сформовані за рахунок тісного взаємозв'язку імперативних та диспозитивних норм [2, с. 1857].

Це означає, що поділ права на публічне і приватне має вагомий вплив на систему права держави, тобто має не лише теоретичне, а й практичне значення.

Дослідження питання визначення понять приватного та публічного права та критеріїв їх розмежування має як практичне, так і теоретичне значення.

Так, теоретична властивість дослідження цієї проблематики полягає в тому, що це є науково обґрунтоване підґрунтя для подальших розробок в галузевих юридичних науках в цілому та теорії права зокрема.

Як зазначає з цього приводу Є.О. Мамай, у теоретичній площині дослідження питання розмежування права набуває особливого значення для подальшої систематизації законодавства [3, с. 44].

Практичне значення розгляду зазначеного питання полягає у необхідності використання таких теоретичних розробок при здійсненні правотворчості та правильній реалізації правових норм у процесі правозастосування.

З цього приводу слід погодитись з О.Я. Курбатовим, який вказує на те, що з'ясування критеріїв поділу права на публічне та приватне є найбільш важливим для правотворчих органів для подальшого з'ясування характеру інтересу, який потребує охорони та вироблення відповідного правового режиму [4, с.98].

Перші згадки про виокремлення публічного та приватного права як окремих правових категорій з'являються у працях відомого давньоримського юриста Ульпіана.

Він зазначав, що критерієм їх розмежування є те, що можна назвати інтересом. Так, для публічного права характерним є інтерес громади, що забезпечений правом та підтриманий державою, а для приватного права – інтерес приватних осіб з приводу їхнього майнового становища та взаємовідносин з іншими суб'єктами права [5, с.157].

Положення, запропоновані Ульпіаном з приводу визначення та критерію розмежування публічного та приватного права були незмінними протягом тривалого проміжку часу.

Але незважаючи на те, що сучасна класична юридична наука не заперечує існування інтересу як критерію розмежування публічного та приватного права, вона визначає й інші критерії, які разом з інтересом формують ряд концепцій розуміння дихотомії права та органічно

доповнюють одна одну.

Розглядаючи питання поділу права на приватне та публічне, слід звернутися до загального вчення про право в цілому та систему права зокрема.

Відомо, що право є багаторівневою та неоднорідною структурою, що складається зі значної кількості структурно взаємопов'язаних компонентів.

Так, Матузов визначає систему права як визначену структуру права, що склалася об'єктивно, внаслідок реально існуючих суспільних відносин, що розвиваються [6, с. 373].

При цьому він підкреслює, що структура права є юридичним вираженням структури суспільства [7, с. 277].

Таке визначення підтримується Мелехіним, який зазначає, що система права являє собою внутрішню побудову права, що полягає у єдності і взаємозв'язку діючих правових норм і разом з тим у поділі права на відносно самостійні структурні елементи [7, с. 278].

Аналогічне розуміння системи права має й О.Ф. Скакун. На її думку система права є системою суспільних та об'єктивно зумовлених відносин, що включають в себе цілий комплекс пов'язаних між собою норм права окремої держави, які логічно розподілені між собою на відносно самостійні, узгоджені між собою частини [8, с. 294].

Таким чином, з невеликими відмінностями, але в цілому юридична наука є одноставною у визначенні та розумінні категорії системи права.

Але на нашу думку, найбільш влучним визначенням системи права є поняття, запропоноване О.Ф. Скакун, оскільки в порівнянні з іншими авторами, включає в дефініцію комплексність, а не структурність системи права, що є свідченням не просто ієрархічної побудови системи права, а й ознакою взаємозв'язку та взаємодії норм, що входять до цієї системи.

Отже, система права являє собою складну категорію, що включає в себе такі складові частини як галузі права.

Таким чином, при дослідженні публічного та приватного права слід враховувати те, що ці сфери права – публічна та приватна включають в себе групи галузей права, при цьому приватне право носить диспозитивний характер і характеризується рівністю суб'єктів правовідносин.

Слід зазначити, що не зважаючи на глобалізаційні та інтеграційні процеси, що включають у себе й «зближення» правових систем, поділ права на приватне та публічне перш за все характерним для романо-германської правової системи.

Зокрема, Р. Давид відзначив, що незважаючи на те, що структура романо-германського права являє собою одну систему, в усіх країнах романо-германської правової сім'ї зустрічається поділ права на приватне та публічне [9, с. 60].

На думку К.Г. Волинка, публічне право є правом, що виражає державні, міждержавні та суспільні інтереси [10, с. 85].

Оригінальні визначення понять публічного та приватного права надають вчені-компаративісти.

Зокрема С.П. Погребняк розуміє публічне право як підсистему права, що регулює відносини, які пов'язані з діяльністю держави та місцевого самоврядування, а приватне право як підсистему права, що регулює відносини, які безпосередньо не пов'язані з діяльністю держави та місцевого самоврядування [11, с. 112].

Х. Бехруз визначає публічне право як сукупність галузей та інститутів, що визначають статус і порядок діяльності держави. На відміну від публічного, приватне право спрямоване на конкретних суб'єктів та пов'язує приватних осіб у процесі захисту власних особистих інтересів [12, с. 274].

Таким чином, в сучасній юридичній науці існують різні точки зору на розуміння публічного та приватного права.

На нашу думку, приватне право являє собою сукупність правил поведінки суб'єктів права, що визначають їхній правовий статус у правовідносинах між рівними суб'єктами права і носить диспозитивний характер регулювання цих правовідносин.

Публічне право можна визначити як особливу сукупність правових норм імперативного характеру, що регулюють відносини між суб'єктами права, що знаходяться у підпорядкуванні.

Як впливає з вищевикладеного, питання розмежування публічного та приватного права носить актуальний характер і зумовлює необхідність подальшої розробки згаданої проблематики.

Список використаних джерел:

1. Порівняльне правознавство : Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов; За ред. В.Д.Ткаченка. - Х. : Право, 2003. - 274 с.
2. Амвросова О.Н., Атаян Г.Ю. Проблема дуализма права в контексте соотношения понятий «торговое право», «коммерческое право», «хозяйственное право», «предпринимательское право» [Текст] / О.Н. Амвросова, Г.Ю. Атаян // Право и политика. – 2008. - №8. – С. 1856-1860.
3. Мамай Е.А. Соотношение публичного и частного права / Е.А. Мамай // Вестник Нижегородской академии МВД России. – 2014. - №4 (28). – С. 44-55.
4. Курбатов А.Я. Сочетание частных и публичных интересов при правовом регулировании предпринимательской деятельности / А.Я. Курбатов. – М.: ЮрИнфоР, 2001. – 212 с.
5. Дигесты Юстиниана : Избранные фрагменты / Пер. и примеч. М.С. Перетерского ; отв. ред. Е.А. Скрипилев. – М. : Наука, 1984. – 456 с.
6. Матузов Н.И. Теория государства и права : Учебник / Н.И. Матузов, А.В. Малько М. : Юристъ, 2004. – 512 с.
7. Мелехин А. В. Теория государства и права : Учебник / А. В. Мелехин. — М. : Маркет ДС, 2007. — 640 с. (Университетская серия).
8. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : Підручник / О.Ф. Скакун. – 2-ге видання. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
9. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози; [пер. с фр. В.А. Туманова]. – М.: Междунар. отношения, 1996. – 400 с.
10. Волинка К. Г. Теорія держави і права : Навч. посіб / К.Г. Волинка. — К.: МАУП, 2003. — 240 с.
11. Порівняльне правознавство : підручник / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Биля-Сабадаш [та ін.] ; за заг. ред. О.В. Петришина. – Х. : Право, 2012. – 272 с.
12. Бехруз Х. Порівняльне правознавство : підручник / Х. Бехруз. - Одеса : Фенікс, 2009. – 464 с.

**Професор кафедри теорії держави
та права та філософії
Міжнародного економіко-
гуманітарного університету к.ю.н.,
професор**

**Осауленко Олександр Іванович
КОМПОЗИЦІЯ ПРАВОЗАСТОСОВНИХ АКТІВ**

В сучасному житті значну роль відіграють правозастосовні акти. Практика правозастосування показує, що законність і обґрунтованість правозастосовних рішень в значній мірі залежить від правильної побудови композиції правозастосовних актів.

Правозастосовний акт має словесно-документальне вираження і являє собою різновид письмового тексту юридичного характеру. Як зазначає С.В. Шевчук, текст – це сукупність речень, об'єднаних у тематичну й структурну цілісність за правилами певної мовної системи [1, с. 132].

З наведеного визначення видно, що текст – це певним чином організована, тісно пов'язана інформація, що у свою чергу має свої складові елементи. С.В. Шевчук також підкреслює, що текст документа повинен містити певну аргументовану інформацію, викладену стисло, грамотно, зрозуміло та об'єктивно, без повторень і вживання слів і зворотів, які не несуть змістового навантаження. Він оформляється у вигляді суцільного складного тексту. Суцільний складний текст документа містить граматично і логічно узгоджену інформацію про управлінські дії та